

Opinnäytetyö (AMK)

Media-ala

Journalismi

2022

Juulia Rikala

KATOAMISUUTISOINNIN KAKSI PUOLTA

– miten rakentuu ideaaliuhri, jolla on huonon uhrin
piirteitä?

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Media-ala

2022 | 44 sivua

Juulia Rikala

Katoamisuutisoinnin kaksi puolta

- miten rakentuu ideaaliuhri, jolla on huonon uhrin piirteitä?

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, miten Ilta-Sanomien katoamisuutisoinnissa rakentuu ideaaliuhri, jolla on huonon uhrin piirteitä. Tutkimus toteutettiin tarkastelemalla uutisointia vuonna 2011 kadonneesta Karoliina Kestistä.

Tutkimuksessa sovellettiin diskurssianalyysiä. Aineisto koostui kaikista Kestin katoamista koskevista uutisista Ilta-Sanomissa 3.8.–5.9.2011. Uutisartikkeleita oli yhteensä 20 kappaletta.

Tutkimuksessa löytyi neljä diskurssia: ideaaliuhrin diskurssi, huonon uhrin diskurssi, spekulatiivinen diskurssi ja kritisoiva diskurssi. Diskurssit muodostuivat katoamisuutisoinnista syntyneistä, perustelluista mielikuvista. Ideaaliuhrin diskurssi ja huonon uhrin diskurssi olivat vastakkaiset diskurssit, joiden piirteitä vahvistivat spekulatiivinen ja kritisoiva diskurssi.

Tutkimuksen motiivina oli tuoda esille katoamisuutisoinnin ideologisten asenteiden ja niiden seurausten vaikutukset. Tämä voidaan nähdä myös kysymyksenä siitä, millaisia vaihtoehtoisia tapoja sosiaalisen todellisuuden erittelyyn voidaan käyttää.

Asiasanat:

Rikosjournalismi, journalismi, katoaminen, katoamisuutisointi, ideaaliuhri, naiskuva

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Media arts

2022 | 44 pages

Juulia Rikala

Two sides of disappearance news reporting

- how to construct an ideal victim with features of a bad victim?

This thesis explored how an ideal victim with the features of a bad victim is constructed in disappearance news in Ilta-Sanomat. The research was conducted using the news of a missing woman, Karoliina Kesti, who disappeared in 2011.

Discourse analysis was applied in the study. The material consisted of all news about the disappearance of Kesti in Ilta-Sanomat from the 3rd of August to the 5th of September 2011. There were a total of 20 news articles.

Four discourses were found in the news: the ideal victim discourse, the bad victim discourse, the speculative discourse, and the critical discourse. The discourses were made up of reasoned conceptions arising from the disappearance. The ideal victim discourse and the bad victim discourse were opposing discourses whose features were supported by the speculative discourse as well as the critical discourse.

The research was motivated by the presentation of the ideological attitudes and consequences of disappearance news. This can also be seen as a question of what alternative ways of separating social reality can be found.

Keywords:

Crime journalism, journalism, disappearance, disappearance news, ideal victim, female image

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Kirjallisuuskatsaus	7
3 Karoliina Kestin katoamistapaus	9
4 Uhrin määritelmä	10
4.1 Ideaaliuhrinus ja nainen ideaaliuhrina	10
4.2 Nainen huonona uhrina	12
5 Metodologia	14
6 Tutkimusaineisto	16
7 Tutkimuksen toteutus	17
7.1 Ideaaliuhrin diskurssi	18
7.2 Huonon uhrin diskurssi	22
7.3 Spekulaatiivinen diskurssi	25
7.4 Kritisoiva diskurssi	29
8 Tutkimustulokset ja analysointi	35
9 Pohdinta	38
Aineisto	41
Lähteet	43

1 Johdanto

Rikos- ja katoamistapauksia käsitteleviä dokumentteja tehdään jatkuvasti, sillä aihepiiri kiinnostaa ihmisiä. Aihetta käsitellään myös koukuttavien kirjojen sekä mielenkiintoisten podcastien kautta. Verkossa voi nähdä keskustelupalstoja, joissa tänäkin päivänä ihmiset koittavat selvittää mysteeriksi jääneitä katoamisia. Aihepiirin mielenkiinto piileekin varmasti halussamme ymmärtää tai ainakin yrittää ymmärtää välillä epäloogisiakin asioita. Mielessämme herää kysymys siitä, miten on mahdollista, ettei kukaan tiedä mitä tapahtui, vai tietääkö sittenkin?

Kadonneen valkoisen naisen syndrooma ("missing white woman syndrome") on mediaillmiö, jossa nuori, valkoinen nainen saa huomattavasti enemmän mediahuomiota kuin mies tai eri etnisyyttä oleva nainen (Sommers 2016). Yleensä puhutaan, että kadonnut nuori nainen on ideaaliuhri, joka rinnastetaan esimerkiksi viattomuuteen ja puolustuskyvyttömyyteen (Mäntysalo 2021). Suomessa tunnettuja kadonneen valkoisen naisen leimoja ovat saaneet esimerkiksi Kyllikki Saari (1953), Merja Vaara (1980), Piia Ristikankare (1988), Raisa Räisänen (1999), Karoliina Kesti (2011) ja Riina Mäkinen (2017). Monet muistavat nämä kadonneet nuoret naiset iltapäivälehtien kansista.

Iltapäivälehtien uutisointi väkivallasta, rikoksista ja onnettomuuksista lisääntyi 1990-luvulla (Huovila 2002). Tutkijatohtori Pauliina Tuomi arvioi, että myös Suomessa kauniin ja nuoren naisen kasvot ilmestyivät silloin nousujohteisesti lehtien etusivuille rikos- ja katoamisuutisissa. Rikosuutisointi muuttui entistä enemmän tunne- ja henkilövetoiseksi. Hän mainitsee, että kauniin tytön syndrooman juuret ovat kuitenkin 1950-luvun isojokealaisessa katoamistapauksessa, viitaten Kyllikki Saareen. (Mäntysalo 2021.)

Valitsin tutkimuksen kohteeksi Karoliina Kestin katoamista koskevat uutiset Ilta-Sanomista vuodelta 2011, sillä tapaus on muihin kuuluisiin katoamistapauksiin verrattuna tuoreimmasta päästä. Tutkin nimenomaan katoamisen aikana julkaistuja uutisia, en vuosia myöhemmin tuotettuja juttuja. Sanotaan, että kadonnut valkoinen nainen on ideaaliuhri, joten haluan selvittää, miten kuuluisa katoamistapaus täyttää nämä piirteet. Tutkimuskysymykseni on: Miten Karoliina

Kestin tapauksessa rakentuu ideaaliuhrin diskurssi ja miten huonon uhrin diskurssi?

Tutkimukseni toteutan diskurssianalyysillä, joka sopii tapauksen tutkimiseen mielestäni parhaiten. Se on menetelmä, joka tutkii kielenkäytön ja sen ympärillä olevien merkitysten toimintaa yksityiskohtaisesti. Se antaa vastauksia siihen, miten sosiaalista todellisuutta rakennetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Jokinen ym. 2016, 17.) Diskurssianalyysin tekijä päättää, miltä painopisteeltä hän asioita tarkastelee. Tätä avaan enemmän metodologialuvussa.

Tutkimukseni alussa käyn läpi tietoperustan sekä oman tutkimukseni aihealuetta tarkastelevat aiemmat tutkimukset. Sitten avaan tarkemmin Kestin katoamistapausta, jonka jälkeen pureuden siihen, mitkä asiat tekevät naisesta hyvän tai huonon uhrin ja miksi. Metodologiaosiossa kerron tutkimusmenetelmästäni yleisesti, sekä siitä, miten sitä on sovellettu tähän tutkimukseen. Seuraavassa osiossa kerron Ilta-Sanomista median, sekä miten olen rajannut aineistoni. Tämän jälkeen vuorossa on tutkimuksen toteutus ja tulosten analysointi. Lopuksi pohdin tutkimustani sekä sen synnyttämiä havaintoja.

2 Kirjallisuuskatsaus

Aiheen ympärillä on tehty paljon tutkimuksia, jotka auttavat minua saamaan tarvittavan tietoperustan, toteuttamaan tutkimukseni ja vertailemaan lopullisia tuloksiani. Tärkeitä tietolähteitä minulle ovat Mirka Smolejn (2011) väitöskirja ”News Media, Crime and Fear of Violence”, jossa Smolej tutkii median rikosuutisointia. Käytän tietoperustanani myös Tuula Gordonin ym. (2001) kirjaa ”Nainen, naiseus ja naisellisuus”, jossa on tutkittu naisen asemaa uhrina. Käytän näiden lisäksi apunani myös lehtiä, muita kirjoja ja vertaisarvioituja artikkeleita.

Oman aiheeni ympärillä on tehty tutkimuksia myös ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa. Aino Koiviston (2016) opinnäytetyössä ”Kadonneen valkoisen naisen syndrooma Ilta-Sanomien ja MTV:n verkkouutisissa” tutkittiin, onko naisten katoamisia tuotu mediassa enemmän esille kuin miesten ja millä tavalla. Suomessa ero mediailmiönä ei ollut suuri ainakaan näissä verkkomedioissa vuonna 2015. Tutkimuksessa selvisi, että median kiinnostus kadonneita naisia kohtaan näyttäisi olevan hieman miehiä suurempi. Kadonneiden kuvailu tekstianalyttisellä tasolla ei ollut sukupuolisidonnaista. Koivisto esittää opinnäytetyönsä lopussa monia jatkotutkimusaiheita. Omaa tutkimuskysymystäni sivusi parhaiten kysymys siitä, onko toimittajan tehtävä lopulta päättää, kuka on ideaaliuhri ja kuka saa mediahuomiota. Omassa tutkimuksessani sivuan aihetta, sillä tutkin juuri sitä, miten ideaaliuhrius näkyy tekstissä ja sitä kautta mahdollisissa asenteissa ja rakenteissa. Vaikka asiaan vaikuttavat kaikki toimijat, media loppujen lopuksi tekee valinnat siitä, mitä tekstiin nostetaan.

Toinen aihettani sivunnut tutkimus oli Janne Niemisen (2021) kandidaatintutkielma ”Kauhukakara vai kymppin tyttö? Kehysanalyysi Raisa Räisäsen katoamista käsittelevästä podcastista Viimeinen johtolanka”. Nieminen tutki sitä, miten Viimeinen johtolanka -podcast esitti vuonna 1999 kadonneen Raisa Räisäsen. Hän löysi podcasteista uhrin idealistamisen kehyksen, opettavaisen tarinan kehyksen ja tunteiden käsittelyn kehyksen.

Nieminen esitti myös jatkokysymyksen siitä, mihin ajatukset naisen viattomuudesta ja heikkoudesta uhrina perustuvat. Oma tutkimukseni selvittää diskurssien kautta, milloin pidämme naista ideaaliuhrina ja milloin huonona uhrina sekä mitkä rakenteelliset asenteet siihen vaikuttavat ja onko todellisuutemme naisuhreista mustavalkoinen.

3 Karoliina Kestin katoamistapaus

14. syyskuuta 1995 syntynyt 15-vuotias Karoliina Kesti katosi lauantain ja sunnuntain välisenä yönä 30.–31. heinäkuuta Tampereella vuonna 2011. Kesti oli viettämässä iltaa Tampereen Villilässä kolmen pojan kanssa ja lähti ajamaan skootteria alkoholia nautittuaan. Skootteri löytyi reilun kilometrin päästä Likolammenkadulta. Aamuyöllä kello kolmen aikaan postinkantaja oli huomannut Kestin kaatuneen skootterin, joka vaikutti törmänneen aitaan ja jossa oli vilkku päällä. Kypärä löytyi skootterin vierestä, ja sen sivulaukussa oli Kestin käsilaukku ja kotiavaimet, muttei puhelinta. Kestin sisko soitti hätäkeskukseen 2. elokuuta pyytääkseen yleisövihjeitä. Kestiä tutkittiin aluksi kadonneena henkilönä, jonka jälkeen tapaukseen liitettiin tapon esitutkinta. Kestin ruumis löydettiin 7. syyskuuta Likolammesta Tampereelta. Kestin kuolinsyy oli hukkuminen, eikä tapaukseen liittynyt rikosta. (Reinboth & Sipilä 2018, 59–68.) Tapausta spekulointia paljon ja uutisointia on kritisoitu epäeettisenä. Tapauksesta tiedotettiin keskivertoa enemmän, minkä seurauksena Kestistä tuli yksi Suomen kuuluisimmista kadonneista henkilöistä.

Katoamisia tulee poliisin tietoisuuteen joka päivä. Vuosittain poliisi saa 15 000–20 000 ilmoitusta kadonneista, karanneista ja eksyneistä ihmisistä. Poliisi arvelee, että noin viisi prosenttia kaikista kateissa olevista on henkirikoksen uhreja. (Mäntysalo 2021.) Vain osasta kadonneista tulee median myötä tunnettuja.

4 Uhrin määritelmä

Rikosten uutisointi on ollut 1990-luvulta lähtien jyrkässä nousussa, jota on selitetty ammattitaidon lisääntymisellä sekä media-alan että viestintästrategioiden muutoksilla. Laadullisia muutoksia on tapahtunut esimerkiksi siinä, kuinka uhrista uutisoidaan. (Smolej 2011, 57.) Nykyinen uutisointi keskittyy yhä enemmän rikoksen uhriin eikä niinkään tekijään. Uutisissa poliisin tai muiden viranomaisten lausuntoja nähdään myös yhä vähemmän. (Smolej 2011, 58.)

Suomessa uhrikäsityksen kehitys mediassa on normalisoitua ja uhrina olemisesta on tullut osa arkipäiväämme. Koemme, että kuka tahansa voi joutua rikoksen uhriksi ja se esitetään myös nykyään enemmän sellaisena mediassa. Se, kuinka mediassa uhriudesta puhutaan, on kulttuurinen, monitasoinen kehys, johon on vaikuttanut historiallisesti moni asia. Jos uutisessa keskitytään pelkästään uhrin kärsimyksen kuvailuun taustaseikkojen uutisointi unohtuen, vaikuttaa se myös ajatuksiimme rikollisuudesta. (Smolej 2011, 58–59.)

4.1 Ideaaliuhrius ja nainen ideaaliuhrina

Ideaaliuhri on kriminologiassa käytetty käsite. Tämä termi käsittelee eroa tosielämän uhrin ja kuvitteellisen uhrin välillä. Ideaaliuhriutta käsittelevissä teoksissa viitataan usein sosiologi ja kriminologi Nils Christien (1986) määritelmään, jonka mukaan ideaaliuhri on henkilö tai kategoria, joka rikoksen uhriksi joutuessaan saa kokonaisvaltaisen ja oikeutetun uhrin aseman. (Smolej 2011, 51.) Määritelmän mukaan hyväksi ideaaliuhriksi sopivat heikot, sairaat ja todella nuoret tai todella vanhat ihmiset. Uhrin kuvaukseen sopii myös, että uhri tekee jotain kunnioitettavana pidettyä, esimerkiksi huolehtii sisaruksistaan. Nähdään, että hyvä uhri on rikoksen tapahtuessa paikassa, jossa ei ole mitään tavallisesta poikkeavaa, esimerkiksi kävelemässä kadulla keskellä päivää. Jotta mielikuva ideaaliuhrista säilyy, on hyvä, että rikoksentekijän nähdään olevan isokokoinen ja ”paha”. Rikoksentekijän on myös syytä olla tuntematon uhrille, eikä sitä nähdä hyvänä, jos uhri on tekijän kanssa suhteessa. (Duggan 2018, 12.)

"Nainen" on kategoria, joka voidaan jakaa ainakin kahteen kategoriajoukkoon. "Nainen"-kategoria ja "Mies"-kategoria kuuluvat yhdessä sukupuolikategoriaan. Suhteessa "tyttöön" nainen asettuu ikäkausikokoelmaan. Rikosuutisissa on nähtävissä molemmat kategoriat. Rikoksen tekijä tai uhri, joka on naispuolinen, on uutisessa "tyttö", "nuori nainen", "nuorehko nainen", "keski-ikäinen nainen" tai "vanha nainen". (Gordon ym. 2001, 161.)

Naisen toiminnan ja ominaisuuksien katsotaan olevan sukupuolittuneita, on nainen sitten rikoksen tekijä tai uhri. Yksilön oikeudet ja velvollisuudet riippuvat yleensä siitä, onko hän nais- vai mieskategoriassa. On mielenkiintoista, että naiseus ajatellaan oikeuksia ja velvollisuuksia sisällään pitävänä käsitteenä. Kuitenkin samaan aikaan ajatellaan sen olevan itsesyntyistä jokaiselle biologiselle naiselle ja toimivan periaatteena, joilla naisia arvioidaan. Se on samaan aikaan sekä oletus että päämäärä. (Gordon ym. 2001, 180.)

Tyttö herättää uhrina enemmän myötätuntoa kuin aikuinen nainen. Se johtuu käsityksestämme siitä, että ominaisuudet vaikuttavat siihen, miten ihminen kärsii mistäkin rikoksesta ja kuinka paljon. Toisaalta vanhus nähdään puolustuskyvyttömänä ja kunnioitettavana pidettynä tahona, jolloin vanhukseen kohdistuva teko nähdään raakana. Ikä vaikuttaa esimerkiksi siihen, että naisen raiskatuksi joutuminen voidaan nähdä seksuaalisena aktina, mutta tytön kohdalla ei. Ikäkausiin yhdistetyt piirteet, toiminnot ja moraalinen määrittäminen, mikä on sopivaa ja mikä ei, ovat sukupuolittuneita. Nämä on kategorisoitu mustavalkoisesti, eikä niissä ole pohdittu yksilön omaa elämäntilannetta. (Gordon ym. 2001, 162.)

Vaalean tytön katoamiseen liittyy illuusio puhtaudesta ja viattomuudesta. Tutkimuksista on huomattu, että jos ehdot eivät täyty, katoamistapauksen käsittely on mediassa erilaista tai vähäisempää. (Mäntysalo 2021.) Tytön tai nuoren naisen "viattomuus" tekee uhrista myös sääliymmän ja kiehtovamman. Uutinen on tällöin teon tuomitsevuuden lisäksi myös sillä "mässäilevä". (Gordon ym. 2001, 162.)

4.2 Nainen huonona uhrina

Edwin M. Schurin on tutkinut naisten sosiaalista leimaamista, ja hän kertoo, että naiseus on kulttuurissamme hallitseva status, joka vaikuttaa naisen kohteluun "vain" naisena tai "tyypillisenä" naisena, ei yksilönä. Millainen tahansa nainen on, hänet voidaan leimata vääränlaiseksi naiseksi. (Saarikoski 2012, 27.) Rikosuutisista voidaan lukea naiseudesta kumpuavia rajoja, missä naisen ei tule olla, mitä hänen ei tule tehdä ja milloin naisellisuus nähdään hyvänä asiana ja milloin pahana. Kun luetaan suomalaista naista koskevia tekstejä, ei voida olla pohtimatta sitä, onko hän enemmän äiti, vaimo vai tyttöystävä kuin yksilö, oikeussubjekti tai nainen. (Gordon ym. 2001, 186.)

Ei ole täysin yksiselitteistä, onko naisellinen nainen "hyvä uhri". Vaikka naisellisuutta pidetään yleensä positiivisena asiana, se voidaan nähdä joskus myös selityksenä sille, miksi nainen joutuu uhriksi. Erityisesti ajatellaan, että naisellisen naisen tulisi pysyä poissa vääristä paikoista ja tilanteista. Voidaan ajatella, että epänaissellinen nainen selviää paremmin uhkaavissa paikoissa. Koetaan, ettei työelämässäkään ole hyvä olla "liian" naisellinen nainen tai ottaa liiallisia riskejä mustasukkaisen miehensä silmissä. (Gordon ym. 2001, 180.) Tytön maineen varjelu nivoutuu itsekontrolliin, jossa maineestaan kiinni pitävä tyttö ei missään tilanteessa saisi menettää hallintaansa ruumiistaan, tunteistaan ja teoistaan (Saarikoski 2012, 30).

Jos uhri on aikuinen nainen, se ei herätä tytön lailla myötätuntoa. Naiseuteen liitetään ominaisuuksia, joita tytöllä ei vielä ole. Kuukautisia pidetään merkinä naiseksi tulemisesta ja samalla myös sukukypsyydestä ja likaisuudesta. Tytön ja naisen erottaa myös oletus velvollisuuksista, joita naiselle katsotaan kuuluvan, mutta jotka eivät tytölle vielä kuulu. (Gordon ym. 2001, 161–162.)

Länsimaisessa ajattelussa seksuaalisuus on ollut hyvän ja pahan tytön erottaja, jossa hyvä tyttö nähdään puhtaana ja viattomana ja paha tyttö taas avoimen seksuaalisena ja haluttavana (Aaltonen & Honkatukia 2002, 209). Tytön maineen seksuaalipainotteinen oletus on sidoksissa naiseuden leimallisuuteen kulttuurissa, jossa mies ja nainen on toisiaan täydentävät vastaparit ja mies

käsitetään normaalitapaukseksi. Maailman hahmottaminen toisiaan poissulkevilla vastapareilla tekee sen, että sukupuolet jaotellaan kantamaan esimerkiksi vastakkaisia ominaisuuksia. (Saarikoski 2012, 28.) Naista ei nähdä hyvänä uhrina, jos hän on ollut yhdynnässä miehen kanssa, jos hänellä on ollut suhde mieheen tai hän on pukeutunut tietyllä tapaa ja sitä kautta näyttänyt houkuttelevalta (Gordon ym 2001, 168). Naiseuteen liittyy piirteitä, joita miehiltä ei katsota. Ulkonäöllisesti esimerkiksi naisten hiustenväreillä on seksuaalisia merkityksiä: vaaleus on yhdistetty naisen kauneuteen ja hyvyyteen, toisaalta blondivitsien kohteeksi. (Saarikoski 2012, 124.)

Tyttöjen näkyvyys ja kuuluvuus on ollut häiritsevä ja pelottava ilmiö, vaikka toisaalta se on joskus myös nähty ihannoivasti tarkoittavan vastarintaa rajoittavia naiseuden muotteja kohtaan. Keskustelut tyttöjen käytöksen kovenemisesta liittyvät siihen, mikä katsotaan olevan tytöille ja pojille sopivaa käytöstä julkisissa tiloissa. Nuorten juominen on Suomessa ollut yksi esimerkki tällaisesta puheesta. Koetaan, että tyttöjen moraalien ylläpitäminen on tärkeämpää ja vaatii enemmän töitä kuin poikien. Tällaiset keskustelut syntyvät rakenteista ja odotuksista siitä, millaista käytöstä tytöiltä toivotaan ja miten ongelmaksi koettuihin käytösmalleihin suhtaudutaan. (Aaltonen & Honkatukia 2002, 208.) Media vahvistaa joskus ajatusta siitä, että naisen tulee kyseenalaistaa itseään, jos hän joutuu uhriksi tilanteessa, joka on naiselle sopimaton. Tällaisiin tilanteisiin voi päätyä naisellinen nainen, esimerkiksi olemalla julkisessa tilassa minihame päällä tai epänaissellinen nainen sekoilemassa alkoholin alaisena. (Honkatukia 1998, 11.)

5 Metodologia

Tässä luvussa esittelen tarkemmin tutkimusmenetelmää ja niitä painopisteitä, joista tutkimuskysymystäni tarkastelen. Olisi mahdotonta ottaa tähän tutkimukseen kaikki mahdolliset painopisteet, joista asioita voisi tarkastella. Tämän takia olen rajannut tutkimukseni muutamaankin painopisteeseen, jotka antavat parhaiten vastauksia tutkimuskysymykseeni.

Diskurssianalyysin ydin on tutkia sitä, miten me tuotamme itsemme, olemisemme ja maailmamme. Tekstit ja puhe tuottavat jatkuvasti käsitystämme sosiaalisesta maailmasta. (Pynnönen 2013, 4–5.) Tutkimus tarkastelee ihmisten kielenkäyttöä yhteiskunnassa, tutkii sitä kontekstia, missä se ilmaantuu sekä kielenkäyttöön piiloutuvia tekijöitä tai asenteita ja niiden seurauksia. Kieli, toiminta ja tilanne sekä niiden vuorovaikutus ovat diskurssianalyysin keskiössä. (Pynnönen 2013, 5.)

Tutkimuksen yksi teoreettisista lähtökohdista on painopiste oletuksena kielenkäytöstä sosiaalista todellisuutta rakentavana luonteena, joka tarkoittaa sitä, että emme vain kuvaa maailmaa, vaan myös merkityksellistämme, rakennamme ja muutamme sosiaalista todellisuutta jatkuvasti. Tähän liitetään konstruktivinen ajattelu eli se, että erilaiset merkityssystemit muodostavat suhteen toisiinsa ja sitä kautta synnyttävät laajempia kokonaisuuksia ja eroavaisuuksia. (Jokinen ym. 2016, 26–28.)

Toinen tutkimukseni teoreettinen lähtökohta on oletus kielenkäytön seurauksia tuottavasta luonteesta. Kun kuvaamme asioita, emme pelkästään välitä kuvaa todellisuudesta, vaan myös samalla rakennamme sitä. Tämä painopiste keskittyy siihen, mitä ilmaisullamme teemme tai tulemme tuottaneeksi. Tämän tutkiminen ei edellytä tarkastelua siitä, mitä ihminen on halunnut tarkoittaa tai ei ole halunnut tarkoittaa. Kielenkäyttö voidaan nähdä tilannekohtaisena, mutta sillä voi olla myös ideologisia seurauksia esimerkiksi vallankäytön suhteen. Analyysillä voidaan paljastaa nimenomaan näitä piilossa olevia seurauksia, jotka eivät ole aina selkeästi nähtävillä. (Jokinen ym. 2016, 47–49.)

Tutkijan tulee tiedostaa, että hän on myös itse osa sosiaalista todellisuutta ja kun hän tekee tutkimusta, joutuu hän käyttämään ainakin tietyissä määrin vakiintuneita merkityssystemeitä, jotta teksti on ymmärrettävää. Vaikka pääsisi jokseenkin tavanomaisista kielellisistä rakenteista eroon, jokaista sanaa on mahdotonta kyseenalaistaa. (Jokinen ym. 2016, 31.) Tutkijan tulee ottaa huomioon se, että hän reflektoi tarpeeksi omaa suhdettaan valtarakenteisiin. Se, mitä hän tuo tekstistä esille ja mitkä ovat tutkimustulokset, rakentavat myös sosiaalista todellisuutta ja niilläkin on omat seurauksensa. (Jokinen ym. 2016, 50.)

6 Tutkimusaineisto

Ilta-Sanomat on vuonna 1932 perustettu iltapäivälehti, joka kuuluu Iltalehden kanssa Suomen suurimpiin lehtiin ja jota luetaan joka päivä ympäri Suomea. Sanomalehden sisältö on jaettu eri osastoihin, kuten päivän uutiset, viihde ja kulttuuri sekä urheilu-uutiset. Ilta-Sanomat on Sanoma Media Finlandin kustantama iltapäivälehti. Sanoma Oyj on Suomen suurin mediakonserni ja sen alaisuuteen kuuluvat myös esimerkiksi Helsingin Sanomat ja Aamulehti. Verkossa Ilta-Sanomia päivitetään jatkuvasti, mutta sanomalehtenä sitä painetaan kuutena päivänä viikossa. Lauantaina ilmestyvä numero on myytävänä myös sunnuntaisin.

On tärkeää ottaa huomioon, että tutkimuksessani käsitellään kaupallista lehteä. Journalismi muuttuu jatkuvasti kaupallisemmaksi, joten lehden on herätettävä tunteita. Väkivaltaan, onnettomuuksiin ja rikoksiin liittyvät uutiset ovat suuri osa lehden sisältöä. (Perko ym. 2002, 211.)

Ilta-Sanomat valikoitui sopivaksi lehdeksi tutkimusaineistoa rajatessani, sillä uutisia Karoliina Kestistä oli riittävästi tutkimukseeni. Ilta-Sanomien digitaalisesta arkistosta pääsin helposti käsiksi katoamisvuoden sanomalehtiin. Halusin pitää aineiston selkeänä ja muuttumattomana, joten valitsin tarkasteltavakseni vain sanomalehtien sisällön ja jätin verkkoartikkelit tutkimuksen ulkopuolelle.

Otin tutkimusaineistooni kaikki Ilta-Sanomien artikkelit Karoliina Kestin katoamisen ajalta 3.8.–5.9.2011. Ilta-Sanomissa katoamiseen liittyviä artikkeleita oli yhteensä 20 kappaletta. En sisällyttä aineistooni 8.9.2011 julkaistua artikkelia, jossa kerrotaan ruumiin löytymisestä, sillä haluan tutkia nimenomaan uutisia katoamisen näkökulmasta.

7 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen alussa silmäilin artikkeleita Ilta-Sanomista Karoliina Kestin katoamisuutisoinnista ajalta 3.8.–5.9.2011. Luin läpi artikkeleita moneen otteeseen ja tein taulukon, johon merkitsin kokonaisuuksia, joista löytyi sama diskurssi. Kävin läpi diskurssit kategorioiden. Katteoria nähdään mallina ja ideaalituypinä, jota hyödynnetään sekä tekstien tuottamisessa että tulkinassa. Kun tietyn kategorian sanotaan olevan nähtävissä tekstistä, sillä tarkoitetaan, että tekstin tuottajat että kuluttajat tunnistavat sen. (Fairclough 1995, 103.) Tutkimusta tehtäessä tuli ottaa huomioon myös se, että artikkelissa voi olla nähtävissä monta eri diskurssia tai ne voivat sekoittua keskenään. Jotta tutkimus olisi selkeämpi, jaottelin diskurssit sen mukaan, mikä diskurssi nousee voimakkaimmin esille. Tarkoituksena oli tarkastella, miten asioista kirjoitetaan, mitä mielikuvia ne herättävät, miten niillä rakennetaan maailmaa ja miten ne vahvistavat jo olemassa olevia mielikuvia tai vastapainoisesti hajottavat rakenteita.

On otettava huomioon, että tarkastelen vain Ilta-Sanomien uutisia, joten diskurssit kiinnittyvät vain yhden lehden uutisointiin, eikä tuloksia voi yleistää. Toisaalta ne voivat kuitenkin kertoa mahdollisista tyylikeinoista ja diskursseista, joita iltapäivälehdissä käytetään. Täytyy myös huomioida, että artikkeleita ovat kirjoittaneet monet eri toimittajat. He katsovat maailmaa eri tavalla, mutta diskurssien avulla voi huomata myös mahdollisia laajempia rakenteita ja yleisen ajattelutavan sekä sen, miten kadonneesta naisesta puhutaan ja millaista todellisuutta se rakentaa. On myös lehden valinta, keitä haastatteluihin on valittu ja keiden ääni on päästetty kuuluviin. Vaikka lehti kirjoittaa omalla näkökulmallaan asioista, haastattelut kertovat maailmankuvastamme ja luovat yhteyksiä siinäkin mielessä, että pappi puhuu tunnollisuudesta ja kiltteydestä, äiti on huolissaan tyttärestään ja vieraat pojat kuvataan välinpitämättöminä. Juuri nämä huomiot ylläpitävät rakenteita ja rooleja. Tämä muodostaa merkityssysteemejä: kadonnut on samaan aikaan uskovainen, tytär ja ystävä. Diskurssit ovat siis sidonnaisia myös ihmisten puheisiin.

7.1 Ideaaliuhrin diskurssi

Erittelin aineistosta uutiset, joissa rakentui mielikuva uhrista, jolla on havaittavissa kunnialliselle naiselle ominaisena pidettyjä piirteitä. Nimesin tämän ideaaliuhrin diskurssiksi. Esittelen tässä alaluvussa ideaaliuhrin diskurssia tukevia näkökulmia ja avaan niitä asioita, joilla mielikuva rakentuu.

Ensimmäiset uutiset katoamisen ajalta luovat ideaaliuhrimielikuvaa kadonneesta Kestistä. 4.8.2011 julkaistussa uutisessa Kestin äiti saa puheenvuoron, ja jutun otsikoksi on valikoitunut ”Tyttäreni ei karannut”. Kestin äiti kertoo, että asia on perheelle kipeä. (IS 4.8.2011.) Tämä vahvistaa mielikuvaa Kestistä hyvän ja huolehtivan perheen omaavana uhrina.

Se, että kerrotaan, ettei tyttö ole vapaaehtoisesti karkuteillä, antaa mielikuvan siitä, että Kestille on käynyt jotain tai hänelle on tehty jotain. Kuitenkin sana ”karkuteillä”, luo yleisesti ottaen mielikuvaa siitä, että nuoret tytöt saattavat karata kotoaan. ”Skootterityttö” luo mielikuvan teini-ikäisestä, tarkemmin ottaen alaikäisestä työstä, mikä tukee ideaaliuhrille sopivaksi nähtyä ikää.

"Tampereella viikonloppuna oudosti kadonneen skootteritytön Karoliina Kestin murtunut äiti on varma, ettei hänen tyttärensä ole vapaaehtoisesti karkuteillä." (IS 4.8.2011)

Useat artikkelit, jossa Kestistä rakennetaan mielikuvaa henkilönä, on rakennettu lähipiirin haastatteluiden pohjalta. Tällaisissa haastatteluissa painotetaan Kestin kunnollisuutta ja ”hyvänä tyttönä” olemista, mikä rakentaa ideaaliuhrin kuvaa. Ilta-Sanomissa julkaistussa artikkelissa otsikkona on: ”Kiltti ja luotettava seurakuntanuori” (IS 12.8.2011). Tekstistä selvisi, että Kesti on käynyt rippikoulun, innostunut seurakunnan toiminnasta ja toiminut isosena, mutta muuta seurakuntanuoreen liitettyjä asioita tai mahdollista uskonnollista taustaa ei käydä sen enempää läpi. ”Seurakuntanuoresta” puhutaan usein silloin, kun nuori on aktiivisesti mukana kirkon toiminnassa, ja on kiinnostunut keskivertoa enemmän uskonasioista. Tällöin mielikuvamme nuoresta on se, ettei hän harjoita paheellisina nähtyjä asioita, ja hänet nähdään helpommin ideaaliuhrina. Se ikään kuin pois sulkee huonon uhrin diskurssin asemaa, emmekä näe henkilöä enää

yksilönä, vaan tarkastelemme asiaa kategorioinnin kautta. Moni nuori käy rippikoulun ja on kiinnostunut rippikoulun pohjalta isoskoulutuksesta myös esimerkiksi sosiaalisten suhteiden tai tavan vuoksi, eikä heitä silloin yleensä kutsuta seurakuntanuoriksi.

Kirkkoherran ja ystävien kommentit luovat kuvaa kadonneesta, joka nähdään ideaaliuhrina. Häntä kuvataan tunnolliseksi nuoreksi, joka tekee katoamisesta epätavallisen ja traagisen. Kirkkoherran kommentti rajoja ylittävästä nuoresta luo mielikuvaa siitä, että näemme tavallisemmaksi uhriksi jonkun, joka olisi käyttäytynyt huonosti tai ollut mukana esimerkiksi rikollisessa toiminnassa. Kun puhutaan, ettei Kesti kuulunut siihen porukkaan, vahvistetaan jakoa ideaaliuhrin sekä huonon uhrin välillä.

"Kohta kaksi viikkoa kateissa ollut 15-vuotias Karoliina Kesti tunnetaan ystävien ja tuttavien keskuudessa tunnollisena ja kilttinä nuorena." (IS 12.8.2011)

"Harjun seurakunnan kirkkoherra Veli-Pekka Järvinen kertoo Karoliinan olevan luotettava ja johdonmukainen sekä velvollisuudentuntoinen, tehtävänsä hyvin hoitanut nuori." (IS 12.8.2011)

"Juuri tämä luotettavuus ja johdonmukaisuus lisäävät tätä hämmennystä ja selittämättömyyttä. Jos jollekin tällaista sattuu, se sattuu sellaiselle joka koko ajan ylittää rajoja. Mutta Karoliina ei siihen porukkaan kuulunut, Järvinen sanoo." (IS 12.8.2011)

Se, ettei Kestin uskota kadonneen omasta halustaan, luo mielikuvaa siitä, että joku on tehnyt hänelle jotain tai jokin rikos olisi sattunut. Kirkkoherran kommentit vahvistavat myös äidin käsitystä siitä, ettei Kesti olisi kadonnut vapaaehtoisesti, vaan jotain olisi tapahtunut. Läheisten tietämättömyys ja ahdistus rakentavat kuvaa ideaaliuhrista, ja se ettei asiaan ole saatu vastausta, tekee tapauksesta vielä traagisemman.

"Mielikuvitus ei riitä ymmärtämään, että mitä olisi voinut tapahtua. Ei hän varmaan omasta tahdosta sillä tavalla jälkiä jättämättä olisi lähtenyt." (IS 12.8.2011)

"Tämä suru on todella ahdistava. Kun ei voi laittaa kahta kynttilää palamaan, ja niiden väliin nuoren tytön kuvaa, ja itkeä siinä vierellä. On vain mieletön ahdistus, että mitä on tapahtunut ja miksi." (IS 12.8.2011)

Ideaaliuhrin diskurssia luovat kirkkoherran kommentit siitä, että Kesti hoiti koulunsa hyvin ja olisi aloittanut pian lukion. Myös se, että kadonnut on

harrastanut aktiivisesti, nähdään hyveellisenä ja ideaaliuhriutta rakentavana asiana.

"Keväällä yläasteelta päässyt Karoliina oli hakenut Tampereella sijaitsevaan musiikkipainoitteeseen Kalevan lukioon. Karoliinan piti aloittaa lukio-opinnot keskiviikkona, mutta koulu alkoi ilman Karoliinaa." (IS 12.8.2011)

"Karoliinan viikonloput kuuluivat tavallisesti harrastusten parissa." (IS 12.8.2011)

Sanat "sellainen nuori" erottavat ideaaliuhrin huonosta uhrista. Lauseesta rakentuu mielikuva siitä, miten nuoren pitäisi toimia. Yleisesti ottaen hyveenä pidetään sitä, että nuori elää tasapainoista arkea. Se, että "nuori viikonlopusta toiseen miettii mitä tekisi", tuottaa mielikuvan nuoresta, joka haluaa juhlia ja kokeilla rajojaan, eikä hänellä välttämättä ole elämässään yhteiskunnallisesti haluttua suuntaa.

"Hänen harrastuselämänsä seurakunnassa ja urheilun parissa on todella rikas. Hän ei todellakaan ole sellainen nuori, joka viikonlopusta toiseen miettii, mitä seuraavana viikonloppuna tekisi." (IS 12.8.2011)

Ideaaliuhrius rakentuu vahvasti myös artikkeleissa, joissa käsiteltiin poikien yhteyttä katoamistapaukseen. Ilta-Sanomien artikkeli on otsikoitu "Hylättiinkö Karoliina yöllä?" (IS 9.8.2011). Sana "hylätä" tuo esiin paljon mielikuvia kontekstista riippuen. Tässä tapauksessa teksti voi luoda kuvaa alaikäisen heitteillejätöstä juopuneena, jota pidetään törkeänä laiminlyöntinä. Sana "hylätä" luo myös mielikuvan siitä, että pojat eivät ole saaneet tytöltä jotain haluaamansa, jolloin he ovat hylänneet tytön. Toisaalta hylkääminen ei ole myöskään kahden osapuolen yhteisesti sovittu asia, vaan toinen osapuoli on tehnyt päätöksen hylkäämisestä, jolloin hylätystä muodostuu objekti.

Poikien kerrotaan valehdelleen kuulusteluissa, jolloin rakentuu mielikuva siitä, että he voivat liittyä katoamistapaukseen. Heidän kerrotaan huolestuneen jälkikäteen, joka luo mielikuvaa omantunnon kolkuttamisesta. Kuitenkin sana "jälkikäteen" kumoaa sen, että pojat olisivat rehellisiä, ja se taas voi luoda mielikuvaa siitä, että kaikki mitä he sanovat, voi olla valhetta tai se kuuluu kyseenalaistaa. Se, että pojat "päästivät" tytön luo mielikuvaa siitä, että tyttö olisi tarvinnut poikien huolenpitoa tai he päättivät tytön kohtalosta. Vaikka niin olisi kenen tahansa kohdalla sukupuolesta riippumatta, sukupuolijakauma luo

mielikuvaa siitä, että pojan tehtävä on pitää huolta työstä, sillä tyttö nähdään heikompana. Näitä sukupuoliin yhdistettyjä velvollisuuksia rakentaa myös se, että pojat olivat valehdelleet pitäneensä työstä huolta. "Poikien valehtelu" voidaan nähdä myös kuuluvan ikään, jossa nuoret voivat koetella rajojaan ja kamppailla auktoriteetteja vastaan. Se, että pojat ovat kohdelleet tyttöä huonosti ja laiminlöivät vastuutaan, vahvistaa ideaaliuhrin asemaa. Toisaalta kuitenkin se, että tyttö on ollut valehtelevien poikien seurassa, voidaan nähdä paheellisena.

"Pojat ovat antaneet ensimmäisessä puhuttelussa osittain valheellisen kertomuksen." (IS 9.8.2011)

"Pojat huolestuivat jälkikäteen itsekkin siitä, kun päästivät ilmeisesti avuttomassa kunnossa olevan tytön skootterilla liikenteeseen." (IS 9.8.2011)

"Pojat kantavat siitä huolta, ja he ovat ensin halunneet peitellä huolehtimisvelvoitteitaan ja kertoneet, että yksi pojista seurasi, että tyttö pääsisi paremmin kotia kohti." (IS 9.8.2011)

Ideaaliuhrin diskurssi vahvistuu myös, kun muita äitejä haastatellaan, mikä luo samaistuttavuutta. Katoamistapaus tuodaan osaksi laajempaa ongelmaa ja samalla vahvistuu kuva siitä, että kadonnut tyttö voisi olla kuka tahansa. Tämä näkyy siinä, että kerrotaan saman ikäisistä lapsista, ja siitä, että vanhemmat ovat peloissaan. Haastateltava puhuu perverssistä, joka saalistaa. "Perverssi" on negatiivissävytteinen sana, joka liitetään pakko-oireiseen ja kieroutuneeseen käytökseen seksuaalisissa mieliteoissa. Tässä kontekstissa luodaan kuvaa myös tahosta, jonka johdosta tyttö jää altavastajaksi. Sillä "saalistaa tyttöjä" luo kuvaa vahvemmassa henkilöstä, esimerkiksi vanhemmasta miehestä. Sana "saalistaa" luo mielikuvan alkukantaisesta vietistä, jossa uhriksi joutuneella ei ole mitään tehtävissä, vaan hän joutuu saalistajan uhriksi kuin eläin, jota ammutaan.

"Aika kurjaa. Itselläni on samanikäiset lapset. Itseasiassa aiemmin kadonnut tyttö (Karoliina) on samanikäinen kuin itselläni on. Tulee pelottava tunne, että uskaltaako sitä päästää enää lapsia liikkumaan. Tuntuu kurjalta, ja pystyy kyllä täyden myötätunnon antamaan vanhemmille, sanoo Helena Tiilikainen." (IS 30.8.2011)

"Kuulostaa aika hirveältä. Toivon, ettei olisi olemassa sellaista perverssiä tahoja, joka saalistaa tyttöjä. Itselläni on 18-vuotias tyttö. Sitä osaa pelätä isompia ja pienempiä juttuja." (IS 30.8.2011)

7.2 Huonon uhrin diskurssi

Artikkeleista löytyy myös ideaaliuhrin vastakkainen diskurssi, jonka nimesin huonon uhrin diskurssiksi. Huonon uhrin diskurssiin liittyy mielikuva naisesta, joka ei omaa ideaaliuhrin tavoin kunniallisena pidettyjä piirteitä ja hänen toimintansa nähdään kritisoitavana. Tässä alaluvussa selvennetään sitä, miten kadonneesta rakentuu mielikuva huonosta uhrista.

Huonon uhrin diskurssia rakentaa alkoholin käyttö alaikäisenä ja alkoholin alaisena ajaminen. Kun tekstissä tuodaan esille, ettei tytön kunnosta tiedetä, jättää se spekulointia varaa sille, että tyttö on voinut olla todella juopunut. Jos sanotaan, ettei asia ole varma, mutta asia tuodaan kuitenkin esille, synnyttää se samalla erilaisia skenaariota, jolloin ihminen usein ajattelee pahinta skenaariota. Se taas puolestaan tuo esiin spekulatiivisen diskurssin. Uutisoinnissa kerrotaan myös, että tyttö lähti myöhään kotia kohti, joka voidaan ajatella sopivan huonon uhrin diskurssiin. Se luo mielikuvaa siitä, että hän ei ole ideaaliuhrin tavoin ymmärtänyt olla varovainen tai hän on ollut liian uhkarohkea. Kerrotaan, ettei kerta ollut ensimmäinen, kun porukka kokeili alkoholia. Tämä luo mielikuvaa siitä, että porukka on juhlimassa usein. Yleensä sanotaan ”ei ole ensimmäinen kerta”, kun tarkoitamme sen olevan sisäistettyä ja opittua. Se sanotaan usein huumorimielessä tai provosoivalla tyylillä. Alkoholin käyttö alaikäisenä yhdistetään teini-ikäisten rajojen kokeiluun ja tuo vastakkainasettelua ideaaliuhriuteen.

"On kerrottu, että alkoholiakin on nautittu. Sitä ei tiedetä millaisessa kunnossa tyttö on lähtenyt kotiinsa ajamaan, ja onko sillä mahdollisesti osuutta skootterin tieltä pois joutumiseen, rikoskomissaario Hannu Kallioniemi kertoi IS:lle." (IS 5.8.2011)

"Poliisin mukaan Karoliina lähti noin kello 2.30 Villilänniemestä kotiaan kohti." (IS 6.8.2011)

"Kahden viikon takainen lauantai-ilta ei ollut ensimmäinen kerta, kun porukka kokeili alkoholia." (IS 16.8.2011)

Huonon uhrin diskurssi muodostuu myös sillä, että tyttö on ollut kolmen pojan kanssa. Se, että tekstissä kerrotaan kolmesta pojasta ja yhdestä työstä yhdessä uimarannalla, luo mielikuvan porukasta, jossa tyttö voidaan nähdä olevan

alakynnessä ”poikaporukkaa” vastaan, sillä tyttöön liitettyjen tyypillisten ominaisuuksien takia tyttö nähdään fyysisesti heikompana kuin poika. Vaikka se nähdään liittyvän yleisesti ottaen ideaaliuhriuteen, voi se antaa mielikuvan myös siitä, että tyttö on asettanut itsensä epäilyttävänä nähtävään tilanteeseen. Toisaalta siihen voidaan liittää myös seksuaalisia mielikuvia siitä, että tyttö on halunnut poikien huomiota, mikä tukee huonon uhrin diskurssia.

”Karoliina Kesti vietti runsas viikko sitten lauantaina iltaa kolmen pojan kanssa Villilänniemessä ja Villilän saaren uimarannalla. Koolla oli neljä nuorta, Karoliina ja kolme poikaa.” (IS 9.8.2011)

Se, ettei tyttö ole tuntenut poikia pitkään, luo kuvaa suhteesta, jota voidaan pitää epämääräisenä ja luo oletuksen siitä, etteivät osapuolet tunne toisiaan hyvin. Samalla se luo kuvaa huonosta uhrista, joka on ehkä liian pelottomasti tutustunut vieraisiin poikiin. Tekstissä tuodaan esille, ettei tyttö tunne poikia koulun tai seurakunnan kautta. Jos pojat olisivat olleet tytölle tuttuja kunniallisina pidettyjen paikkojen kautta, poikien ja tytön suhdetta olisi voitu pitää hyväksyttävämpänä.

”Katoamisiltana Karoliina vietti aikaa kolmen pojan kanssa. Hän ei ole tuntenut poikia kovin pitkään. Pojat eivät ole olleet Karoliinan kanssa samalla luokalla, eivätkä he tunne Karoliinaa seurakunnan toiminnan kautta.” (IS 16.8.2011)

Uutisen otsikko ”Asunnolla pojan kanssa” (IS 19.8.2011) voi johtaa erilaisiin mielikuviin kontekstista riippuen. Toisaalta voidaan ajatella, että poika on houkutellut tytön asuntoon, toisaalta tytön voidaan nähdä olevan vapaaehtoisesti asunnolla. Se, että puhutaan työstä ja pojasta asunnolla, eikä tekemistä siellä tarkenneta, luo tilaa spekulatioille. Voidaan ajatella, että kun se on haluttu nostaa otsikkoon asti, sen on sisällettävä jotain huolestuttavaa. Tämä voi luoda mielikuvaa siitä, että nuoret olisivat voineet tehdä asunnolla jotain, mitä ei nähdä hyveellisenä. Sana ”poika” luo kuvan siitä, ettei hän ole tuttu, koska nimeä tai roolia tytön elämässä ei tuoda ilmi. Esimerkiksi sana ”kaveri” olisi kumonnut osan mielikuvista, jotka otsikosta välittyy. Sana ”kahdestaan” luo mielikuvaa seksuaalisesta kanssakäymisestä, sillä teini-ikäiset tyttö ja poika ajatellaan yhteiskunnassa ensisijaisesti parina, eikä ystävinä. Se, ettei poika ole entuudestaan tuttu, luo mielikuvaa työstä huonona uhrina. Vaikka voidaan

ajatella, että pojalla voi olla taka-ajatuksia, koetaan, että tytön tulee pitää huoli itsestään, eikä hän saisi olla liian hyväuskoinen.

"Heinäkuun viimeisenä päivänä kadonnut 15-vuotias Karoliina Kesti jäi katoamisiltanaan kahdestaan yhden pojan kanssa Villilänniemessä sijaitsevaan asuntoon." (IS 19.8.2011)

"Poika, jonka kanssa Karoliina jäi kaksin, ei kuulunut Karoliinan pidempiaikaisiin tuttuihin." (IS 19.8.2011)

Kerrotaan, että henkilöllä on ollut paljon ystäviä, joka voidaan nähdä ideaaliuhrin piirteenä. Kuitenkin huonon uhrin piirteenä voidaan nähdä se, ettei seurakunta tavoita tytön kaikkia ystäviä. Siitä rakentuu mielikuva, ettei tytön kaikkia ystäviä tunneta hyvin, mikä aiheuttaa spekulatioita. Tytöllä kerrotaan olleen hyviä kavereita koulun ja seurakunnan kautta. Kun kuitenkin kerrotaan tytön kaveripiirin muuttuneen, se luo mielikuvaa siitä, että tyttö olisi päätenyt huonoon seuraan. Vastakkainasettelu tulee siitä, että kaverit hyveellisinä pidettyjen paikkojen kautta tunnetaan, mutta muuttuneesta kaveripiiristä ei ole tietoa.

"Karoliinalla on paljon ystäviä, myös sellaisia, joita emme seurakunnassa tavoita millään, Järvinen tietää." (IS 12.8.2011)

"Poliisin tietoon on tullut, että yli kaksi viikkoa kateissa olleen Karoliina Kestin kaveripiiri oli alkanut muuttua hiljattain. 15-vuotiaan Karoliinan läheisimpiin ystäviin lukeutuvat useita vuosia samassa koulussa olleet luokkakaverit, ja Karoliinalla on hyviä kavereita myös seurakunnan isokoulutuksen kautta. Kesällä Karoliinan kaveripiiri alkoi kuitenkin muuttua." (IS 16.8.2011)

Huonon uhrin diskurssiin sopii myös mielikuva vastuuttomasta toiminnasta, kuten siitä, että tyttö ei vastannut puhelimeen, eikä hoitanut sovittuja velvollisuuksiaan koiran ulkoiluttamisesta. Vastuiden laiminlyönti rakentaa kuvaa huonosta uhrista. Äidistä rakentuu uhrikuva, sillä vanhempien ihmisten kunnioittaminen on yhteiskuntamme oletusarvo. Tyttären toiminta kuvataan täysin vastakkaisena, jolloin se rakentaa kuvaa huonosta uhrista. Se, ettei tytär soittanut äidilleen takaisin vaikka oli käyttänyt kännykkäänsä, rakentaa mielikuvaa siitä, ettei häntä kiinnostanut vastata. Toisaalta se luo mielikuvaa myös siitä, että tyttö olisi voinut olla liian pahassa paikassa vastataksaan. "Hyvästely" on sana, jota käytetään usein silloin kun emme näe enää henkilöä. Tässä kontekstissa se voidaan nähdä myös metaforana, sillä sen lisäksi, että äiti lähti matkalle, nämä kaksi eivät nähneet toisiaan enää koskaan.

"Aiemmin Karoliinan äiti on kertonut, että hän on yrittänyt soittaa tyttärelleen lauantai-iltana kymmenen aikaan. Tarkoituksena oli muistuttaa Karoliinaa, sillä hän oli luvannut hoitaa perheen koiran ulkoilutuksen. Karoliina ei kuitenkaan vastannut puhelimeen." (16.8.2011)

"Karoliina ei kuitenkaan saapunut hyvästelemään äitiään. Hän ei myöskään soittanut äidille takaisin, vaikka poliisin tietojen mukaan Karoliina oli käyttänyt varmasti kännykkäänsä lauantain ja sunnuntain välisenä yönä ennen kahta." (IS 16.8.2011)

7.3 Spekulaatiivinen diskurssi

Katoamistapauksen uutisoinnissa oli nähtävissä oletuksia ja spekulatioita sekä niistä syntyviä mielikuvia. Käytän tästä termiä spekulatiivinen diskurssi. Spekulaatiivinen diskurssi ilmenee varsinkin lähipiirin ulkopuolelta olevien ihmisten haastatteluissa sekä lehden otsikoissa. Spekulaatiivisen diskurssin synnyttää moni eri toimija ja vaikka ne näyttäytyvät eri tavoilla, ne yhdessä muodostavat laajemman kokonaisuuden. Tämän diskurssin kautta vahvistetaan katoamisuutisoinnin kulttuuria, joka on usein tarinallista ja tavoittelee mysteerien rakentamista.

Kansan keskuudesta uutisointiin tuodaan esille mielipiteisiin perustuvia näkökulmia, jotka pohjautuvat usein ennemminkin tunteiden varaan, eivätkä pohjaudu niinkään varmaksi perusteltuun tietoon. Spekulaatioiden syntymiseen vaikuttavat oleellisesti ihmisten taustat, kokemukset elämästä sekä se, kuinka läheltä katoamistapausta tarkastelee. Myös se, miten media käsittelee asioita, voi synnyttää uusia spekulatioita. Teksteissä olevilla ilmauksilla kuten "on epäilyjä siitä", "arveli", "useampi asukas epäilee", "yhden vihjeen mukaan", "uuden vihjeen mukaan", "katoamiseen liitetty auto saattoi", "kertoo IS:lle epäilleensä" ja "mahdollisen todisteen" spekulatiivinen diskurssi voimistuu. On nähtävissä, että esimerkiksi sana "epäilee" kumoaa sen, että tieto olisi faktaa. On otettava huomioon, että media valitsee, mitä lehteen kirjoittaa ja kun useita spekulatioita tuodaan esille, luo se sen hetkistä totuutta tapahtuneesta.

"Kansan keskuudessa on epäilyjä siitä, että tytölle on sattunut jotain kotimatalla, ja joku muu on tuonut skootterin paikkaan, josta se myöhemmin löytyi." (IS 5.8.2011)

"Skootteri on tuupattu, ja se on tullut alamäen omia aikojaan. Jos tyttö olisi ajanut, hän olisi lentänyt pääedellä rivitalon seinään, arveli skootteria sunnuntaiaamuna nostamassa ollut paikallinen asukas." (IS 5.8.2011)

"Useampi paikallinen asukas epäilee, että joku on tuupannut skootterin mäkeä alas, eikä tuo ole Karoliina." (IS 6.8.2011)

"Yhden vihjeen mukaan alueella olisi liikkunut tuntomerkkeihin sopiva, virolaiskilvillä varustettu auto." (IS 23.8.2011)

"Uuden vihjeen mukaan katoamiseen liitetty auto saattoi odottaa Karoliinaa katoamispaikan lähistöllä jopa tunnin ajan." (IS 24.8.2011)

"Löytäjä kertoo IS:lle epäilleensä kartan liittyvän Karoliinaan, jolle alue ei ollut entuudestaan tuttu." (IS 30.8.2011)

"Ohikulkija todisti yhden mahdollisen todisteen löytämistä Tesomajärven läheltä." (IS 5.9.2011)

Tässä tilanteessa asianomaisesta käytetään sanaa "eräs", eikä häntä ole merkitty siten mihinkään ryhmään tai rooliin. Media luokittelee usein ihmisiä joihinkin luokkiin, jotta ne olisi helpommin käsitettävissä ja yhdistettävissä tilanteeseen, esimerkiksi "kadonneen äiti" tai "silminnäkijä". Kun nainen sanoo, että on ollut alusta asti varma, se luo kuvan siitä, että nainen on tiennyt totuuden tapahtumasta jo kauan ennen muita. Toisaalta se luo mielikuvaa vastahakoisesta asenteesta ja spekuloinnista, jossa ei luoteta poliisin tutkimuksiin. Kun painotetaan sanaa "varma", se usein kumoaa juuri kyseisen sanan merkityksen. Kun ihminen on varma jostain, hän ei yleensä käytä tätä sanaa, vaan ennemminkin käyttää argumenttejaan todistaakseen asian olevan totta.

"Eräs Likolammenkadulla asuva nainen on ollut alusta asti varma, ettei Karoliina ole ajanut itse skootteriaan Likolammenkadun päähän." (IS 23.8.2011)

Kansalaisten spekulatioiden lisäksi myös muiden tahojen kuten toimituksen ja poliisin puheesta on löydettävissä spekulatioita. Spekulaatiivista diskurssia vahvistetaan ilmauksilla "ettei ole sataprosenttisen varmaa", "on todennäköisesti", "siitä voi johtopäätöksen tehdä", "melko varmasti", "on syytä epäillä", "on saattanut joutua", "on todennäköistä", "mahdollinen tappaja" ja "on voinut saada". Kaikkia näitä yhdistää se, ettei niitä sanota absoluuttisena totuutena ja ne tuodaan esille niin, että niihin jätetään mahdollisuus siihen, että tieto olisi väärää.

"Perjantaina aamupäivällä poliisi sanoi, ettei ole sataprosenttisen varmaa, onko tyttö koskaan lähtenytkään skootterillaan Villilänniemestä, missä nuorisoporukka vietti iltaa." (IS 6.8.2011)

"Karoliina on todennäköisesti eksynyt oudolla alueella, rysäyttänyt skootterilla rivitalon pihassa aitaan, ja lähtenyt sen jälkeen jonnekin." (IS 9.8.2011)

"Suunniteltu alue on katsottu, ja siitä voi johtopäätöksen tehdä, että Karoliina ei siellä ole melko varmasti." (IS 12.8.2011)

"Poliisilla on syytä epäillä, että skootterin päällä istunut tyttö oli Karoliina." (IS 22.8.2011)

"Poliisi myöntää nyt, että tyttö on saattanut joutua henkirikoksen uhriksi." (IS 22.8.2011)

"Kallioniemi sanoo, että ajankohta huomioon ottaen on todennäköistä, että tyttö on ollut juuri Karoliina." (IS 22.8.2011)

"Karoliina Kesti katosi kolme viikkoa sitten. Mahdollinen tappaja on voinut saada pitkän etumatkan poliisiin nähden." (IS 23.8.2011)

Viranomaisten spekulatio pohjautuu siihen, mitä tutkimuksessa on sillä hetkellä saatu selville. Vaikka viranomaiset yrittävät rauhoitella kansaa spekuloidusta, myös heidän lausuntonsa tai heidän lausunnoistaan median rakentamat kommentit vahvistavat osakseen spekulatiivista diskurssia. Kun sanotaan, ettei poliisi lähde arvuuttelemaan tapahtunutta, mutta samassa lauseessa spekuloidaan, mitä on voinut tapahtua, vahvempana mielikuva piirtyy siitä, mitä on voinut tapahtua, kuin se ettei poliisi halua arvuutella. Tekstissä lukijalle annetaan kaksi vaihtoehtoa siitä, mitä on voinut tapahtua. Tämä rajaa samalla mielikuvaa siitä, onko voinut tapahtua jotain, mihin ei liity mikään ulkopuolinen taho.

"Poliisi ei lähde arvuuttelemaan, onko Kesti voinut joutua jonkun tuttavansa surmaamaksi, vai etsikö poliisi ulkopuolista tekijää." (IS 23.8.2011)

Samassa virkkeessä on nähtävillä kaksi erilaista spekulatiota. Rikoskonstaapeli arvioi, että tietoon tulee varautua kriittisesti, ja silminnäkijä kertoo, minkä ikäisiä miehet ovat hänen mukaansa. Toisaalta viranomaistaho kyseenalaistaa silminnäkijän havainnot, mutta silminnäkijän tarkka ikäarvio luo mielikuvaa paikkansapitävästä tiedosta. Spekulatiivista diskurssia luo vastakkainasettelu mietteiden välillä.

"Silminnäkijän mukaan auton läheisyydessä olleet miehet olivat noin 20-25-vuotiaita, mutta Kallioniemi muistuttaa, että tietoon täytyy suhtautua varauksella, koska oli yö ja pimeää." (IS 22.8.2011)

Kun viranomainen puhuu "dekkarijutuista", siitä tulee mielikuva mielikuvituksellisista, keksityistä ja epärealisista spekulatioista. Se on myös tässä kontekstissa ivallissävyyinen sana, sillä ilmaus luo mielikuvaa tarkoituksenomaisesta spekulatioiden sivuuttamisesta. Samalla taas se vahvistaa ja tuo esiin yhteiskunnassa vallitsevaa kulttuuria, jossa on totuttu siihen, että katoamistapauksia ja rikoksia spekuloidaan kuin rikoskirjallisuudessa.

"Dekkarijuttuja", sanoo rikoskomissaario Kallioniemi." (IS 6.8.2011)

Spekulatiivinen diskurssi osana katoamistapausta rakentaa mysteereitä. Saman kaupungin useat katoamistapaukset liitetään yhteen tai rinnastetaan, vaikka ne olisivat täysin irrallisia toisistaan. Jos vielä samanikäisiä henkilöitä katoaa lyhyellä aikavälillä samalta alueelta, on mysteeri valmis. Tässä tapauksessa artikkeleihin on otettu mukaan vain samanikäiset, samalta alueelta kadonneet sekä samaa aktiviteettia harjoittaneet nuoret. Ne ovat valintoja, jotka rakentavat mielikuvasta eheämpää. Jos mukaan olisi otettu esimerkiksi iltakävelyllä kadonnut vanhempi henkilö, mielikuva tapahtuneesta rakoilisi. Tamperelaiset katoamistapaukset luovat kaupungista mielikuvaa, jossa nuoria katoaa. Vaikka asia olisi vain sattumaa, ihmisten tarve yhdistellä asioita toisiinsa näkyy spekulatiivisena diskurssina.

"Tamperelaiset eivät ole unohtaneet 16-vuotiaan Raisa Räisäsen katoamista, joka tapahtui Tampereella lokukuussa 1999. Sen takia kansa epäilee, että Karoliinan katoamiseen liittyisi rikos." (IS 12.8.2011)

"Tampere on yhteinen tekijä kolmen kadonneen nuoren mysteerille" (IS 13.8.2011)

"Kaikki kolme katosivat nuorina: Karoliina on 15-vuotias, Raisa oli kadotessaan 16 ja Teemu 17. Kaikki katosivat viikonloppuisena yönä juhlinnan jälkeen." (IS 13.8.2011)

"Missä he ovat? Tampereella jaksetaan toivoa, että kolmen kadonneen nuoren mysteeri selviää." (IS 13.8.2011)

Median valinnat vahvistavat spekulatiivista diskurssia. Sitä vahvistavat auki jätetyt kysymykset, joilla kuitenkin johdatellaan ihmistä tiettyyn suuntaan.

Kysymykset saavat pohtimaan, mitä on tapahtunut, mutta niissä on valmiiksi myös kysymysmuoto, joka ohjailee ihmistä tietynlaiseen vastaukseen. Kun spekulatiiviseen kysymykseen vastataan spekulatiivisella vastauksella, spekulatiivinen diskurssi ja sen synnyttämät mielikuvat voimistuvat.

"Tähän kaatui Karoliina Kestin skootteri. Mutta kenen toimesta?" (IS 6.8.2011)

"Miksi koira ei haukkunut?" (IS 9.8.2011)

"Ajoiko tappaja BMW:tä?" (IS 23.8.2011)

"Odottiko auto kotiinlähtöä?" (IS 24.8.2011)

"Lavastetaanko katoaminen televisioon?" (IS 27.8.2011)

Ilta-Sanomien kokoama "10 outoa yksityiskohtaa" (IS 16.8.2011) sisältää listan, jossa käytetään sanoja "äidin hyvästely", "kolme poikaa", "illanvietto", "ajoreitti", "skootteri", "hylätyt tavarat", "naapurit", "kännykkä", "alkoholi" ja "asunto". Lista herättää jälleen spekulatioita, ja tässä näkyy sama kaava kuin katoamistapausten yhdistelemisessä. Vaikka yksityiskohdat eivät liittyisi toisiinsa, ne on nivottu samaan artikkeliin, mikä taas luo mielikuvaa siitä, että niiden välillä olisi yhteys. "Oudot yksityiskohdat" luovat mielikuvan siitä, ettei katoamistapaus ole ollut normaali, vaan siinä on jotain ihmeellistä ja mysteeristä, mitä ei pystytä selittämään.

7.4 Kritisoiva diskurssi

Tekstissä on nähtävissä suoraan kritiikkiä osoittavia kokonaisuuksia sekä kriittissävytteisiä asenteita. Nimesin tämän diskurssin kritisoivaksi diskurssiksi. Mitä pidemmälle katoamisuutisointi etenee, sitä voimakkaammaksi kritisoiva diskurssi muodostuu. Kritiikin kohteena ovat tässä katoamistapauksessa suurelta osin viranomaiset.

Uutisoinnissa tuodaan esiin tietyn väliajoin sitä, että poliisien tutkinnat eivät tuota tulosta. Pitkällä tähtäimellä ja toistoilla osana uutisointia se voi synnyttää mielikuvaa luottamuksen horjumisesta poliisia kohtaan. Toisaalta se herättää

myös mielikuvaa siitä, että juttu voi jäädä selvittämättömäksi, mikä luo kansan keskellä pelkoa siitä, että Suomessa kadonneiden lista kasvaa yhdellä nimellä. Koska ihmiset ovat tottuneet luottamaan Suomessa poliisiin, tämä luo vastakkainasettelua kansan ja poliisin välille.

"Poliisi etsi Karoliina Kestiä Tampereella Raholan maastossa ruumiskoirien avulla vielä eilen. Tutkinnat eivät kuitenkaan tuottaneet tulosta, ja nyt poliisi harkitsee, miten tutkintoja jatketaan maastoetsintöjen osalta." (IS 12.8.2011)

"15-vuotias Karoliina Kesti on ollut kateissa jo 15 päivää. Vaikka poliisi on suorittanut Karoliinan skootterin löytöpaikan läheisyydessä useita päiviä kestäneitä maastoetsintöjä, ne eivät ole tuottaneet tulosta." (IS 19.8.2011)

"Poliisi ei edelleenkään löytänyt tuntomerkkeihin sopivaa autoa tai sen läheisyydessä nähtyjä miehiä, joista pyydetään edelleen havaintoja." (IS 30.8.2011)

Tekstissä on suoraan viranomaisten toimintaa kohtaan esitettävää kritiikkiä. Paljon ihmetellään sitä, miksi poliisi ei tee tarpeeksi asian eteen. Tämä synnyttää mielikuvaa siitä, että poliisi ei ota tapausta tosissaan. Se lisää omalta osaltaan vastakkainasettelua kansan ja viranomaisten välillä, ikään kuin he olisivat eri puolilla. Mitä useamman kansalaisen kritisointia viranomaisia kohtaan tuodaan esiin, sen yhtenäisemmäksi ryhmäksi kansa nousee. Tämä vastakkainasettelu peittää allensa sen näkökulman, etteivät kansalaisetkaan ole kaikesta samaa mieltä. Kuitenkin mielikuva kahdesta toimijasta vastakkain on yksinkertaisempi sisäistää, ja kuvittelemme siksi niiden välille isomman kuilun kuin itse ryhmän sisälle.

"Poliisin toimintaa on kritisoitu internetin keskustelupalstoilla. Myös kadonneen Raisa Räisäsen äiti totesi eilen Iltalehdessä, että poliisi olisi voinut tehdä asian eteen enemmänkin." (IS 19.8.2011)

"Julkisuudessa on spekuloitu paljon sitä, miksi poliisi ei ole aloittanut rikostutkintaa kateissa olevan Karoliina Kestin tutkinnassa." (IS 20.8.2011)

"Kyllä sitä mielessään miettii, miksi vasta nyt aloitettiin rikostutkinta. On niin vaikea ajatella, että joku katoaa." (IS 23.8.2011)

"Poliisia onkin arvosteltu siitä, ettei katoamista tutkittu nopeammin rikoksena. Rikostutkinnassa poliisilla on pakkokeinolain puitteissa huomattavasti kadonneen etsintää laajemmat toimivaltuudet." (IS 23.8.2011)

"Ismo Pajarinen ihmettelee, miten poliisi ei ole vielääkään löytänyt ratkaisua Karoliinan katoamiseen." (IS 30.8.2011)

Nainen kertoo, että poliisit ovat hänen mielestään hakoteillä, mutta hän haluaisi silti luottaa poliisiin. Hän käyttää sanaa ”hakoteillä”, joka luo mielikuvaa siitä, että poliisit tutkivat katoamista väärin. Nainen kertoo kuitenkin, että haluaisi luottaa poliisiin. Tämä luo toisaalta mielikuvaa siitä, että emme haluaisi kyseenalaistaa poliisia ja samalla se kertoo kansan tarpeesta luottaa ammattilaisiin. Tässä kontekstissa kuitenkin halu luottaa menee luottamuksen edelle. Se, että haluaisimme tehdä jotain, ei tarkoita, että tekisimme niin. Kommentti ei anna vastausta sille, minkä pohjalta kritiikki poliiseja kohtaan muodostuu, joten se tuottaa myös spekulatiivista diskurssia. Kun kuitenkin kritisointi kohdistuu kunnioitettavana pidettyyn tahoon, johon ihmiset yleensä luottavat, luo se mielikuvaa, että kritisointi ei silloin voi olla keksittyä.

"Poliisit ovat hakoteillä. Haluaisin luottaa Suomen poliisiin. Heillä on varmasti ollut useampi tutkintalinja, nainen kertoo." (IS 23.8.2011)

Johdattelevat kysymykset tuovat esiin asenteita, jotka vahvistavat kritisoivaa diskurssia. Kysymyksistä löytyy syyllistävä sävy viranomaisia kohtaan, sillä jos rikostutkinnan aloittamisen myöhästymistä tai sitä, tutkiko poliisi skootteria, ei epäiltäisi, sellaista ei todennäköisesti pidettäisi oleellisena kysymyksenä. Kysymyksiin on mahdollista vastata vain ”kyllä” tai ”ei”, joten voidaan ajatella, ettei niiden tarkoitus ole löytää vastauksia, vaan kysyä enemmänkin mielipidettä. Samoissa lauseissa on nähtävillä spekulatiivista diskurssia, sillä kysymykset itsessään ovat syntyneet spekulatioista. Samalla ne synnyttävät jälleen uusia spekulatioita.

"Myöhästyikö rikostutkinnan aloittaminen?" (IS 23.8.2011)

"Tutkiko poliisi skootterin?" (IS 27.8.2011)

Kritisoiva diskurssi näkyy myös suoraan viranomaisille esitetyistä kysymyksistä. Tämä vahvistaa osakseen toimittajan ammatillista asemaa ja mielikuvaa siitä, että toimittajien tehtävä on kyseenalaistaa asioita. Toisaalta kyseenalaistavat kysymykset viranomaisten toimista vähentävät luottamusta poliisiin. Tässä tapauksessa kysymykset osoitetaan suoraan viranomaisille, joten se voidaan nähdä myös kritisoivaa diskurssia ennaltaehkäisevänä.

"Miksi poliisi ei selvittänyt puhelimen sijaintia tarkemmin jo heti sunnuntaina 31. heinäkuuta?" (IS 19.8.2011)

"Miksi poliisi on tiedottanut niukasti Karoliina Kestin katoamisen tutkinnasta, rikoskonstaapeli Hannu Kallioniemi?" (IS 25.8.2011)

Uutisoinnissa nostetaan paljon esiin sitä, miten poliisi on kertonut tutkinnasta. Kun viranomaisten tutkintaprosessia nostetaan esiin, on se osa kritisoivaa diskurssia, sillä yleensä mielikuva on se, että poliisin ei pitäisi olla tarkastelun kohteena. Koska viranomaiset ovat yksi Suomen luotetuimmista tahoista, voidaan ajatella, että kun he ovat joutuneet suurennuslasin alle, sieltä on vaikea myös päästä pois. Kauan rakentunut kritisoiva diskurssi on saanut ikään kuin elää tekstissä pitkään, ja sen paikkaa myös ylläpidetään.

"Näin poliisi kertoi tutkinnasta" (IS 23.8.2011)

"Näin poliisi on tutkinut" (IS 24.8.2011)

Kritisoiva diskurssi vahvistuu siitä, että poliisin kerrotaan vaikeneman asioista. Toisaalta teksistä voi syntyä mielikuva luottamuksellisuudesta kadonneen omaisia kohtaan, mitä pidetään hyveenä. Kuitenkin se, että käytetään ilmaisuja "poliisi ei suostunut", "poliisi vaikenee" ja "poliisi ei kerro kaikkea" luo mielikuvaa poliisista epäluotettavana tahona, joka pimittää asioita. Sanaa "suostua" käytetään yleensä, kun olemme yrittäneet suostutella jotain ihmistä johonkin asiaan. Tämä voi toisaalta luoda myös mielikuvaa siitä, että toimittajat ovat häirinneet viranomaisten tutkimustyötä. Tekstissä tuodaan esiin myös, ettei poliisi voi paljastaa kaikkea, jotta tutkinta ei vaarannu. Kuitenkin se, että "poliisi ei kerro kaikkea" luo mielikuvaa ennemmin pimittämisestä, kun siitä, että käydään läpi, mitä poliisi ei saa kertoa ammattinsa puolesta. Kun kansa ei saa vastauksia haluamiinsa kysymyksiin, myös spekulatiivinen diskurssi saa lisää tilaa.

"Poliisi ei suostunut eilen kommentoimaan uutta vihjettä tai tutkinnan etenemistä IS:lle." (IS 24.8.2011)

"Poliisi vaikenee valvontakameroiden kuvista ja puhelintiedoista." (IS 25.8.2011)

"Poliisi ei kerro kaikkea." (IS 25.8.2011)

Kritisoiva diskurssi muodostuu myös oletusten mielikuvasta ja yhdistyy siten taas spekulatiiviseen diskurssiin. Se, että poliisi tekee tutkinnassa johtopäätöksiä, eikä tietoa voida varmaksi sanoa, luo mielikuvaa siitä, että poliisi ei tutki katoamista riittävän tarkasti. Se, että kerrotaan siitä, ettei etsintöjä ole aloitettu uudelleen, on vastoin ihmisten mielikuvaa siitä, että poliisi tekisi kaikkensa kadonneen löytämiseksi.

"Suunniteltu alue on katsottu, ja siitä voi johtopäätöksen tehdä, että Karoliina ei ole siellä melko varmasti." (IS 12.8.2011)

"Kallioniemen mukaan myös etsintöjä todennäköisesti jatketaan lähipäivinä. Poliisi oli lopettanut Karoliinan etsinnät torstaina, eikä perjantaina ollut aloitettu etsintöjä uudelleen." (IS 13.8.2011)

Kritisoiva diskurssi rakentuu myös siitä, että tekstistä tulee mielikuva välinpitämättömyydestä. Kun nostetaan esiin se, että joku on löytänyt mahdollisen johtolangan eikä sitä tutkita, voidaan se tulkita välinpitämättömyydeksi. Se, että joku asia "ei kiinnosta", pitää sisällään negatiivissävytteisen mielikuvan motivaation puutteesta asiaa kohtaan ja tässä tapauksessa se luo mielikuvaa viranomaisten ylimielisyyttä todisteita tarjonneita kohtaan.

"Poliisi ei kuitenkaan ollut kiinnostunut skootterista." (IS 27.8.2011)

"Löytäjä kertoo tarjonneensa karttaa myös Pirkanmaan poliisin tutkijoille, jotka eivät kuitenkaan olleet kiinnostuneita löydöstä." (IS 30.8.2011)

Tekstissä nostetaan esiin se, että kansalainen on yrittänyt auttaa poliisia, muttei olla varmoja siitä, onko poliisi tarttunut vihjeeseen. Vaikka johtolanka olisi tutkittu, mutta tekstissä se jätetään tulkinnan varaiseksi, luo se mielikuvaa siitä, ettei johtolankaa olla tarkastettu. Tämä syntyy tässä tapauksessa muun kritiikin synnyttämästä mielikuvasta, joka poliisin toimintaa kohtaan on syntynyt. Kun kritisoiva diskurssi on ollut läsnä suuressa osassa uutisointia, liitämme myös tämän kommentin kontekstinomaisesti kritisoivaksi mietteeksi.

"Samalla tiellä asuva mies oli heinäkuun viimeisenä päivänä grillaamassa pihallaan, kun näki poliisin ajavan Likolammenkadun päähän. Tajuttuaan, että poliisit etsivät kadonnutta, hän otti yhteyttä päivystykseen ja kertoi, että alueen roskasäiliöt tyhjennetään aina maanantaisin, jos poliisi haluaisi ne tarkastaa ennen tyhjennystä. En tiedä tutkittiinko niitä, mies sanoo." (IS 23.8.2011)

Kun ihminen on kadonnut, on kansalla halu tietää, miten tutkinta etenee. Se, että kerrotaan poliisin huomion olleen ”jo jonkin aikaa” vääräksi osottautuneessa kohteessa, luo se mielikuvaa ammattitaidottomuudesta. Samalla se luo mielikuvaa siitä, että aikaa on kulunut paljon, joten mahdollinen henkirikoksen tekijä on ehkä saanut etumatkaa.

"Pirkanmaan poliisilaitoksen huomio on ollut jo jonkin aikaa tummassa BMW:ssä ja sen seurueessa, jotka silminnäkijöiden mukaan nähtiin mahdollisesti Karoliinan vierellä katoamisena 31. heinäkuuta. Perjantaina poliisi kertoi, että tutkintalinjana auto ja sen vieressä olleet henkilöt ovat osoittautumassa vääriksi." (IS 3.9.2011)

Se, että poliisi ”myöntää” luo mielikuvaa siitä, että poliisi olisi vihdoinkin nöyryntynyt kertomaan totuuden, jonka he olisivat tienneet pitkään. Myöntymisestä puhutaan yleensä silloin kun jonkun olisi haluttu sanovan jokin asia, yleensä niin, että myöntäjä on ollut väärässä ja hän on vihdoinkin itsekin uskaltanut sanoa sen. Myös se, että nostetaan esiin, kuinka poliisi on kieltäytynyt uskomasta rikoksen mahdollisuuteen, luo mielikuvaa siitä, että muut ovat tienneet totuuden pitkään, mutta poliisi ei ole halunnut uskoa kansaa.

"Poliisi myöntää nyt, että tyttö on saattanut joutua henkirikoksen uhriksi. Aiemmin poliisi on kieltänyt uskoneensa rikoksen mahdollisuuteen." (IS 22.8.2011)

8 Tutkimustulokset ja analysointi

Löysin katoamisuutisoinnista neljä eri diskurssia, jotka nimesin *ideaaliuhrin diskurssiksi*, *huonon uhrin diskurssiksi*, *spekulatiiviseksi diskurssiksi* ja *kritisoivaksi diskurssiksi*. Seuraavaksi käyn läpi, miten ideaaliuhrin diskurssi ja huonon uhrin diskurssi rakentuivat. Käyn läpi myös muiden tekstistä esiin tulleiden diskurssien vaikutukset näihin kahteen diskurssiin, sekä tapauksen kokonaiskuvan rakentumiseen.

Ideaaliuhrin diskurssi rakentui mielikuviin yhteiskunnan asenteista ja odotuksista kunniallisesta työstä. Se näkyi esimerkiksi puhuttaessa positiiviseen sävyyn siitä, mikä tytön tausta oli ja miten lähipiiri hänet näki. Huoli työstä lisäsi ideaaliuhrin kuvaa. Myös iän ja sukupuolen korostus loivat kuvaa ideaaliuhrista. Sukupuolten väliset erot ja yhteiskunnan oletukset tyypillisistä ominaisuuksista tukivat ideaaliuhriutta. Sukupuolijakaumassa tytön nähtiin olevan poikaa heikompi ja sitä kautta ideaaliuhri. Ideaaliuhrin rakentui myös kunniallisina pidettyjen auktoriteettien kuten kirkkoherran haastattelun kautta sekä samaistuvien ihmisten kommenttien avulla.

Huonon uhrin diskurssi vaikutti siihen, että kadonneen henkilön ideaaliuhri kuvaan tuli säröjä, toisaalta se taas vahvisti jakoa näiden kahden vastakkaisen diskurssin välillä, koska ne poissulkivat toistensa piirteitä. Huonon uhrin diskurssi rakentui siitä, mitkä asiat koetaan yhteiskunnassa oletuksena hyvästä työstä. Jos ne eivät toteudu tai toiminta on vastakkaista, tyttö nähdään huonona uhrina. Tässä tapauksessa tyttöjen ja poikien välillä oli sukupuolten vastakkainasettelua, jossa yhteiskunnan oletuksilla ja asenteilla sukupuolirooleja kohtaan oli vaikutusta siitä, milloin nainen nähdään huonona uhrina. Toimintaa, esimerkiksi alkoholin nauttimista alaikäisenä tai muuta vastuutonta käytöstä ei nähdä hyväksyttävänä ideaaliuhrille, joten se kategorisoidaan huonon uhrin käytökseen.

Spekulatiivinen diskurssi kehittyi monen eri toimijan johdosta. Spekulatiiviseen diskurssiin liittyy tunneperäinen ajattelu ja ihmisten tarve saada selitys asioille. Vaikka alulle sen laittaa tapahtuma, johon ei löydetä vastausta, sitä ovat rakentamassa myös kaikki tekstin elementit. Mitä enemmän teksti tarjosi erilaisia

vaihtoehtoja sille, mitä olisi voinut tapahtua, sitä enemmän ne lisäsivät uusia mielikuvia. Spekulaatiivinen diskurssi muodostui myös johdattelevista, spekulatiivisista kysymyksistä. Siihen, mitä uskomme tapahtuneen, muokkautuu taas esimerkiksi taustastamme, siitä mistä perspektiivistä ja kuinka läheltä tapahtumaa tarkastelemme, yhteiskuntamme synnyttämistä ennakko-oletuksista nuoria tyttöjä kohtaan ja median synnyttämistä asenteista. Myös spekulatiivinen ja kritisoiva diskurssi sekoittuivat ja vahvistivat toinen toistaan tilanteissa, joissa esimerkiksi kritiikki poliisia kohtaan oli syntynyt spekulatiivisen diskurssin kautta.

Spekulatiivinen diskurssi rakentaa mysteeriä, joka kerää tapauksen ympärille paljon huolestuneita ihmisiä, mitä korostettiin myös uutisoinnissa. Spekulaatiivinen diskurssi teki katoamistapauksesta koko kansan huolenaiheen ja sitä verrattiin muihinkin katoamistapauksiin. Spekulaatiivinen diskurssi siis synnytti mysteerin, mutta osaltaan myös kokemuksemme mysteereiksi jääneistä katoamistapauksista ja sen tuomasta kulttuurista vaikuttavat ennakko-oletuksiin ja asenteisiin, joissa katoamistapaus yhdistetään automaattisesti mysteeriin. Mielikuvaa tästä vahvistaa taas median uutisointi sillä näkökulmalla, että useista katoamistapauksista puhutaan samassa artikkelissa.

Spekulatiivinen diskurssi vahvisti osakseen myös ideaaliuhrin diskurssia. Spekuloinneissa siitä, mitä nuorelle tytölle ominaista olisi voinut käydä, rakentaa ideaaliuhriutta ja rakentaa kuvaa oletusten kautta. Hyvä esimerkki kahden diskurssin rinnakkaisesta toiminnasta on oletus kadonneen tytön ”pervessin” kynsiin joutumisesta. Se kertoo yhteiskunnan oletuksista ja mielikuvista siitä, että tytöt nähdään usein seksuaalisesti uhreina ja miehet tyttöjä saalistavina toimijoina. Vaikka oletus asiasta pitää sisällään spekulatiivisen diskurssin, nähdään ideaaliuhrin diskurssi vahvempana, sillä se ikään kuin vahvistaa totuttuja rakenteita miehen ja naisen välillä ja sitä kautta rakentaa oletuksesta todennukaista.

Huonon uhrin diskurssia vahvisti myös spekulatiivinen diskurssi, joka jätti paljon tytön huonona pidettyä toimintaa ja sen seurauksia oletusten ja arvailun varaan. Kun kerrotaan, ettei tiedetä, missä kunnossa tyttö oli lähdettyään kotiin päin tai minkälaiseksi kaveripiiri oli muuttunut, huonon uhrin diskurssi rakentuu osakseen

myös spekulatiivisen diskurssin kautta pohjautuen niihin oletuksiin, mitä huono uhri olisi voinut tehdä.

Kritisoiva diskurssi rakentui sillä, miten tutkinnan etenemistä ja viranomaisten puolelta saatua tiedottamista korostettiin. Se loi mielikuvaa luottamuksen puutteesta ja loi mysteeriä siitä, selviääkö tytön kohtalo koskaan. Teksti synnytti vastakkainasettelun kansan ja viranomaisten välillä esimerkiksi suoralla kritiikillä kansalaisilta, jotka eivät ymmärtäneet poliisin toimia. Vaikka kritisointi osaltaan loi mielikuvaa epäluottamuksesta, se toisaalta myös vahvisti sitä, että viranomaisiin luotetaan tai haluttaisiin yleensä luottaa. Johdattelevat kysymykset median puolelta sekä suorat kyseenalaistavat kysymykset viranomaisille loivat mielikuvaa epäluottamuksellisuudesta. Se, ettei poliisi halunnut ja voinut kertoa asioista sekä se, että viranomaiset olettivat asioita ilman perusteltua faktaa, loivat myös kritisoivaa diskurssia. Uutisoinnissa puhuttiin siitä, etteivät poliisia kiinnosta todisteet, mikä loi mielikuvaa viranomaisten välinpitämättömyydestä. Tekstissä kerrottiin, että poliisilla on ollut väärä tutkintalinja ja he ovat kieltäneet pitkään rikoksen mahdollisuuden. Tämä lisäsi ammattitaidon puutteellisuuden mielikuvaa ja antoi samalla aihetta kritiikille.

Kritisoiva diskurssi vahvisti ideaaliuhrin diskurssia niin, että tytön katoamiseen koettiin löytyvän yksi syyllisistä. Kritisoiva diskurssi otti kohteeksi enimmäkseen viranomaistahon, jolloin katse kääntyi suurilta osin viranomaisten toimintaan. Tätä diskurssia sisältävien artikkeleiden painopiste ei ollut niin selkeästi enää kadonneessa, vaan enemmänkin kritisoinnissa viranomaisten toimintaa kohtaan. Kritisoiva diskurssi rakentaa mielikuvaa siitä, että jos viranomaisten toiminta olisi ollut parempaa, tyttö olisi voitu löytää.

9 Pohdinta

Diskurssianalyysin avulla oli mielenkiintoista huomata, kuinka maailma rakentuu ja kuinka rakenteita vahvistetaan sekä tiedostuneesti että tiedostamatta. Diskurssit rakentuvat kaiken tekemämme kautta, mutta silti mielikuvamme saattavat olla hyvinkin mustavalkoisia. Diskurssianalyysin kautta tulin havainneeksi kokonaisuuksia ja asioita, joihin ei lehteä lukiessa kiinnittäisi välttämättä sen suurempaa huomiota. Saatamme ymmärtää, että iltapäivälehtien lööppejä lukiessamme meidän kannattaa olla kriittisiä, mutta emme pysty täysin ohittamaan sisäistettyjä asenteita ja rakenteita. Yllätyksenä itselleni tuli se, kuinka tietyt sanavalinnat voivat näyttäytyä aluksi neutraaleina, mutta tosiasiasa kontekstista riippuen ne saattavat rakentaa hyvinkin tarkkaa mielikuvaa uhrista ja tapahtuneesta.

Jouduin tutkimusta tehdessäni jaottelemaan asiat diskurssin voimakkuuden mukaan tiettyihin osioihin. Tutkimuksessa hankaluuksia tuotti se, että usein diskurssit eivät olleet yksiselitteisiä, vaan yhdestä virkkeestä saattoi löytyä montaa eri diskurssia. Tästä näkee sen, että ymmärtääksemme asioita, joudumme lajittelemaan ja ryhmittämään juttuja mielessämme. Sillä tavoin järjestelemme maailmaa, jota olisi muutoin melkein mahdotonta jäsenellä. Juuri niin syntyvät myös diskurssit, sillä emmehän muuten pystyisi lokeroimaan mielikuviamme mitenkään ymmärrettäväksi toiselle ihmiselle.

Uutisoinnissa oli mielestäni ideologisia seurauksia, rakenteiden uusimista sekä ravistelua. Olen tutkimuksessani uusintanut kulttuurillisia termejä, toisaalta olen etsinyt niitä synnyttäviä rakenteita. Uutisointi vahvasti osaltaan jatkumoa sille, millaista naista pidämme ideaaliuhrina. Huonon uhrin piirteet tuovat esiin myös sen, ettei mikään asia ole mustavalkoinen. Kuitenkin se, millaisia ominaisuuksia ja toimintaa pidämme hyvänä ja millaista huonona, vahvistui tekstissä. Media päätyi tekemään katoamistapauksesta monen uutisen kokoelman, joka teki taas yhdestä kadonneesta nuoresta naisesta kuuluisan. Teksti vahvasti rikosjournalismin kulttuuria ja sitä, miten katoamistapauksia käsitellään. Mysteeriä uusinnettiin ja toisaalta pelkoa lietsottiin. Eniten rakenteita ravisutettiin

kritisoimalla viranomaisia. Se voidaan nähdä ihmisten taitona kyseenalaistaa, toisaalta murenevana luottamuksena auktoriteetteja kohtaan. Yhteiskunnan sisäänrakennettu luottamus viranomaisia kohtaan ei heikenny yhden tapahtuman seurauksena, mutta horjuttaa valtarakenteita epätavalliseen tapaan.

Tutkimukseni aineisto koostuu kymmenen vuotta vanhasta uutisoinnista, ja yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset muokkaavat jatkuvasti myös journalismin kenttää. Me too -liike sekä muut 2010-luvulla mediahuomiota keränneet ja sosiaalisessa mediassa esillä olleet tapahtumat ovat saaneet lehtien toimitukset varmasti miettimään, miten naisista puhutaan. Toisaalta kuitenkin uutisoinnin puhetyyli ei ole yleensä yhtään sen edistysellisempää kuin yhteiskuntamme arkikielessä, vaikka toimittajien arvomaailma nähdään liberaalina (Kukkala & Purokuru 2016, 197). Reilun parinkymmenen vuoden ajan on tutkittu, miten sukupuoli vaikuttaa rikosuutisointiin. Tuloksista nähdään, että journalismissa elävät yhä perinteiset käsitykset sukupuolista, ja myös ominaisuudet ovat sukupuolittuneita. (Männikkö ym. 2015, 99.) Kirjoittaminen esimerkiksi juuri naisten yhteiskunnallisesti juurtuneista ongelmakohdista, eritoten ahtaista sukupuolirooleista tai häirinnästä, voivat asettaa kirjoittajan negatiiviseen valoon (Kukkala & Purokuru 2016, 196–197).

Uskon, että tämänkaltaisia tutkimuksia on tärkeää tehdä, koska vaikka emme pysty muuttamaan kaikkea opittua tai sisäänrakennettua, pystymme tällaisen analyysin kautta ymmärtämään, miten asiat muodostuvat ja miten ne luovat maailmaa. Luokittelemme ja luomme mielikuvia jatkuvasti asioista, ja myös journalismi vaikuttaa siihen suuressa määrin. Aihetta on tärkeää tutkia myös jatkossa. Jatkotutkimuksen voisi tehdä esimerkiksi tarkastelemalla katoamisuutisointia siitä näkökulmasta, toistuuko samanlaisia diskursseja eri katoamistapauksissa tai ovatko diskurssit samankaltaisia. Toisaalta voitaisiin tutkia myös mitä ideaaliuhriutta ylläpitäviä diskursseja muissa kuuluisissa katoamistapauksissa on nähtävillä ja onko muutoksia nähtävissä ajallista kulmaa tarkkailtaessa. Sukupuolijakaumaa tarkemmin tutkittaessa olisi mielenkiintoista nähdä, millä mielikuvilla miehestä rakentuu hyvä uhri tai huono uhri.

Opinnäytetyön kirjoittaminen kehitti itseäni media-alan ammattilaisena niin rikosjournalismia tutkiessani kuin yhteiskunnan rakenteita avatessani. Ennen kaikkea kehityin eettisellä tasolla paremmaksi toimittajaksi. Mielestäni jokaisen toimittajan, samoin kuin myös kuluttajan olisi hyvä perehtyä uutisointiin analyttisellä tasolla. On mielestäni tärkeää muistaa, kuinka toimittajan valinnat voivat rakentaa sekä uusintaa rakenteita, jotka eivät aina palvele yhteiskuntaa. Kun havaitsemme yhteiskunnallisia epäkohtia, voimme miettiä, miten sosiaalista todellisuutta voitaisiin tuottaa erilaisin keinoin. Jos emme pyri tarkastelemaan asioita mahdollisimman objektiivisesti, hyväksymme, että todellisuutta ovat ne valtarakenteet, jotka jo vallitsevat. Tiedän, että vuosia juurtuneiden rakenteiden ulkopuolelle voi olla melkein mahdotonta mennä, olemmehan kaikki kasvaneet niiden rakenteiden keskellä. Opinnäytteen kirjoittaminen muokkasi kuitenkin itsestäni kyseenalaistavamman ja kriittisemmän muiden tekstejä kohtaan. Erityisesti näen omat tekstini suurennuslasin alla, se kun on ainoa tapa, jolla pystyn konkreettisesti omalta osaltani vaikuttamaan. On tärkeää, että pyrimme kurkistamaan myös muihin todellisuuksiin, huomioimaan epäkohtia ja reflektoimaan paremmin myös omaa kirjoittamistamme. Tämä on mielestäni edellytys sille, että tämän hetken, että tulevien sukupolvien toimittajat pystyvät tekemään laadukasta journalismia.

Aineisto

Niiranen, J & Hiltunen, P 2011: Missä he ovat? Ilta-Sanomat. 3.8.2011.

Mauno, H 2011: "Tyttäreni ei karannut". Ilta-Sanomat. 4.8.2011.

Niiranen, J 2011: Viimeinen puhelu yöllä. Ilta-Sanomat. 5.8.2011.

Niiranen, J 2011: Miten skootteri päätyi tähän? Ilta-Sanomat. 6.8.2011.

Niiranen, J 2011: Hylättiinkö Karoliina yöllä? Ilta-Sanomat. 9.8.2011.

Niiranen, J & Pohjala, H 2011: Kiltti ja luotettava seurakuntanuori. Ilta-Sanomat. 12.8.2011.

Haapaluoma, J 2011: Toivo elää yhä. Ilta-Sanomat. 13.8.2011.

Pohjala, H 2011: Kaveripiiri muuttui kesällä. Ilta-Sanomat. 16.8.2011.

Pohjala, H 2011: Vihjetulva Karoliinasta. Ilta-Sanomat. 17.8.2011.

Pohjala, H 2011: Asunnolla pojan kanssa. Ilta-Sanomat. 19.8.2011.

Pohjala, H 2011: Poliisi etsii nyt kahta miestä. Ilta-Sanomat. 20.8.2011.

Majamaa, M 2011: Rikostutkinta. Ilta-Sanomat. 22.8.2011.

Kotkavirta, J & Pohjala, H 2011: Ajoiko tappaja BMW:tä? Ilta-Sanomat. 23.8.2011.

Kotkavirta, J 2011: Odottiko auto kotiinlähtöä? Ilta-Sanomat. 24.8.2011.

Kotkavirta, J 2011: 200 vihjettä bemarkista. Ilta-Sanomat. 25.8.2011.

Pohjala, H 2011: BMW:n omistaja edelleen kateissa. Ilta-Sanomat. 26.8.2011.

Pohjala, H & Kotkavirta, J 2011: Tutkiko poliisi skootterin? Ilta-Sanomat. 27.8.2011.

Pohjala, H & Kotkavirta, J 2011: Toinenkin tyttö katosi. Ilta-Sanomat. 30.8.2011.

Grünn, E 2011: Tutkinnan täyskäänte. Ilta-Sanomat. 3.9.2011.

Pohjala, H & Grünn, E 2011: Uusi suuretsintä. Ilta-Sanomat. 5.9.2011.

Lähteet

Aaltonen, S & Honkatukia, P. 2002. Tulkintoja tytöistä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Christie, N. 1986. The ideal victim. Teoksessa Revisiting the “ideal victim” – developments in critical victimology, toim. Duggan M. 2018. Bristol: Pilucy Press.

Fairclough, N. 1995. Miten media puhuu. Tampere: Vastapaino.

Gordon, T & Kivimäki, S & Nikunen, M. 2001. Nainen / naiseus / naisellisuus. Tampere: Tampere University Press.

Honkatukia, P. 1998. Sopeutuvatko tytöt? Sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Huovila, T. 2002. Lööppi iskee aikamme julkisuuteen. Teoksessa Perko, T & Salokangas, R & Luostarinen, H. Median varjossa. Jyväskylän yliopisto: Medainstituutti.

Jokinen, A & Juhila, K & Suoninen, E. 2016. Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.

Kivistö, A. 2016. Kadonneen valkoisen naisen syndrooma Ilta-Sanomien ja MTV:n verkkouutisissa. Opinnäytetyö. Journalismin koulutusohjelma. Helsinki: Haaga-Helian ammattikorkeakoulu. (Viitattu 3.2.2022) Saatavana: <https://www.theseus.fi/handle/10024/119661>

Kukkala, E & Purokuru, P. 2016. Luokkavallan vahtikoirat – miten suomalaiset auttavat eliittiä pysymään eliittinä. Helsinki: Into.

Miettinen, V & Rantanen, L. 2021. Omaisuusrikoksista katoamiseen – Riina Mäkinen. Selvittämättömät-podcast. Iltalehti. (Viitattu 6.2.2022) Saatavana: <https://open.spotify.com/episode/2E5vRpJIPJFHvJ0EY2BqUG?si=SZEDnP1QS OitM0rrnMRuvA>

Mäntysalo, J. 2021. Kadonneen naisen kasvot hymyilevät mediassa vuosia, mutta miesten kohtalot unohtuvat – tutkijat kertovat, mistä kauniin tytön syndrooma johtuu. (Viitattu 3.2.2022) Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-12043917>

Mäntysalo, J. 2021. Kymmeniä suomalaisia katoaa läheisiltään joka päivä – etsintä mullistui, kun poliisi alkoi profiloida kadonneita. (Viitattu 3.2.2022)
Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-11977072>

Nieminen, J. 2021. Kauhukakara vai kympin tyttö? Kehysanalyysi Raisa Räisäsen katoamista käsittelevästä podcastista Viimeinen johtolanka. Kandidaatintutkielma. Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta. Tampere: Tampereen Yliopisto. (Viitattu 4.2.2022) Saatavana: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/131160/NieminenJanne.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Noppari, E & Raittila, P & Männikkö, P. 2015. Syylliseksi kirjoitettu: Ulvilan surman uutisointia paperilla ja verkossa. Tampereen yliopisto. Tampere: COMET.

Perko, T & Salokangas, R & Luostarinen, H. 2002. Median varjossa. Jyväskylän yliopisto. Gummerus.

Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. (Viitattu 4.2.2022) Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42412/978-951-39-5471-0.pdf?se->

Reinboth, S & Sipilä, J. 2018. Etusivun rikokset – näin kovat uutiset syntyivät. Helsinki: Crime time.

Saarikoski, H. 2012. Mistä on huonot tytöt tehty? Kulttuuriosuuskunta: Partuuna.

Smolej, M. 2011. News Media, Crime and Fear of Violence. Väitöskirja. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Sommers, Z. 2016. Missing White Woman Syndrome: An Empirical Analysis of Race and Gender Disparities in Online News Coverage of Missing Persons. (Viitattu 4.2.2022) Saatavana: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7586&context=jclc>